

Troen

Gerda Kroghshede er formand for et af de omkring to tusinde menighedsråd i folkekirken. Den er talmæssigt dominerende i Danmark i en grad, som kun kendes i ganske få andre lande i verden. Dens tætte bånd til staten giver den store økonomiske fordele til gengæld for, at statens styrer dens anliggender i udstrakt grad.

Indre Mission er generelt kritisk over for mange strømninger i folkekirken, men har i Bøvling - som mange andre steder - spillet en aktiv rolle som en flittig del af sognemenighedens kirkegængere, men mellem søndagene er det lokale missionshus et ekstra center for konservative kristne aktiviteter.

Forskellene på Bøvling og Belfast er til at få øje på. Men der er en interessant lighed: De tusinde sjæle i det lille landsogn 20 km syd for Lemvig har - lige som protestanter og katolikker i Nordirlands hovedstad - i over hundrede år været delt i to parallelsamfund, hvor kontakten hen over en religiøs grænse har været meget begrænset.

Men de to grupper i Bøvling er hverken etnisk, socialt, eller økonomisk forskellige, så spændingen imellem dem har aldrig udviklet sig til en voldelig konflikt, og i bagklogskabens klarlys spørger et par nøglepersoner i dag sig selv og hinanden, om ikke spændingerne i deres lokalsamfund har haft visse fordele. Men det kommer vi tilbage til.

Først skal vi forstå hvilket voldsomt røre Danmark blev kastet ud i med 1849-indførelsen af frihed og folkestyre, som slap store åndelige vækkelser løs blandt jævne mennesker. Så da kongen i 1870erne ud-

nævnte en anden præst end ham, Bøvlings flertal foretrak, og som grundtvigske bønder endda i en audiens anbefalede, brød de med sognekirken, dannede valgmenighed, byggede kirke, og startede friskole.

Deres succes er et problem for dem i dag, godt 130 år senere: Med kommunalreformen i 2006 blev den lokale folkeskole foreslået nedlagt, og for en friskolen er der intet tillokkende i en rolle som sognets eneste skole og tilflugtssted for de elever, der ikke efter byrådets anvisning vil flytte til nabobyernes skoler.

"Der er stadig folk her, der siger »Ikke tale om, at mit barn skal i friskolen sammen med de andre«,» siger Gerda Kroghshede, mangeårig lærer på Bøvling Skole og nyvalgt formand for sognekirkens menighedsråd. "Men," tilføjer Joan Trelborg, revisor og formand for bestyrelsen i valgmenigheden, "enhver her respekter normalt andres valg af, hvor de vil høre til."

Valgmenighedsloven fra 1868 tillod, at en kreds af mindst 20 familier kunne danne en valgmenighed, selv vælge, lønne og huse sin præst, samt opføre en kirke. Mens en håndværkers dagløn var på under 2 kroner kunne 52 lokale familier i 1875 lægge grundstenen til valgmenighedskirken, som lokale håndværkere og frivillig arbejdskraft fik bygget til en samlet pris - incl. inventar - af 6.445,94 kr, og 23. oktober 1875 blev valgmenigheden godkendt, så den knap en måned senere kunne indvie kirken som 'Mariekirken' og indsætte sin første præst. Bøvling Fri- og Idrætssefterskole blev i 1877 blev oprettet af menigheden som nabo til kirken og forsamlingshuset. Bøvling Valgmenighed tæller i dag godt 700 medlemmer i Lemvig Kommunes sydlige del. På en årlig generalforsamling vælges bestyrelsen (menighedsrådet).

De to kvinder mødes af og til, når der spilles volleyball, men færdes til daglig i de århundredgamle kredse omkring sogne- og valgmenigheden. Lige nu har de dog sat sig over en kande kaffe for at forklare og vurdere den historie, de har arvet, og hver for sig er blevet valgt for nylig til at forvalte.

Begge trækker i disse Arla-tider på smilbåndet ved tanken om, at her fandtes engang ikke blot to mejerier - grundtvigianerne ville køre mælk om søndagen, men missionsfolkene sagde nej - men der var også to religiøse varianter - en grundtvigsk og en missionsk - af alt andet: kirke, skole, købmand, smed, bager og skomager.

Gerda Krogshede er tilflytter fra Ølgodkanten via Nørre Nissum Seminarium, hvor hun fandt den mand, hun stiftede familie med her i hans fødesogn. De har brudt med de dele af hendes opdragelse, der for meget lignede Mads Skjerns mis-

sionske søsters stramtandede holdning i 'Matador', men de viser Mormor den respekt, at de beder bordbøn, når hun er på besøg.

"Jeg har aldrig følt noget behov for et opgør," replicerer Joan Trelborg fra den grundtvigske tradition. Hun havde lidt ondt af sine kammerater fra det missionske miljø her i Bøvling, der ikke måtte gå til bal i forsamlingshuset; nogle af dem snød sig med til forbudte ting, som var tilladt for hende og kammeraterne fra valgmenigheden og friskolen. Netop det dobbeltliv ville den missionsk opdragede Gerda Krogshede, at hendes egne drenge ikke skulle ud i. Men hun og Joan bliver hurtigt enige om, at dybest set var normerne i de to 'parallelsamfund' ikke så forskellige endda: Også grundtvigske familier, hvor der ikke lød højlydte forbud mod sex før ægteskabet, arrangerede et hurtigt bryllup, hvis et ungt par 'kom galt af sted'.

Joan Trelborg er formand for bestyrelsen i Bøvling Valgmenighed, der som en del af folkekirken er under tilsyn af den lokale biskop, men i en række anliggender står mere frit end sogne-menighederne. Medlemmer betaler ikke kirkeskat, men et bi-drag til valgmenigheden.

Gennem over 100 år har grundtvigsk inspirerede kredse været stort set alene om at danne valgmenigheder eller lutherske frimenigheder, som formelt har været autonome udenfor folkekirken, men reelt ikke har haft et meget anderledes kristeligt præg end folkekirkens. På ét felt har grundtvigske strømninger været pionerer: Fri- og højskolernes idéer har ganske vist været brugt dygtigt af missionsfolk, men deres grundpræg er grundtvigske. I dag dannes flere og flere missionske valgmenigheder.

De to Bøvling-kvinder har aldrig før fundet sammen over de to gruppers kultur i sognets 'parallelsamfund'. Til daglig er forskellene jo bare er en selvfølge. Men de konstante sideblik til 'de andre's skikke har måske sikret en fast plads for morgensang og Fader Vor i den lokale folkeskole, hvor Gerda Krogshede ved, at flere lærerkolleger gerne havde set det afskaffet. "Friskolens elever fremsiger endda også trosbekendelsen i kor hver morgen," supplerer Joan Trelborg, "og de mødes med efter-skolen i valgmenighedskirken hver måned til morgensang." Hun tilføjer: "Derfor finder valgmenigheden det ikke nødvendigt at have minikonfirmander. Vores præst synes, at de sammen med friskolens bibelhistorier får en god ballast."

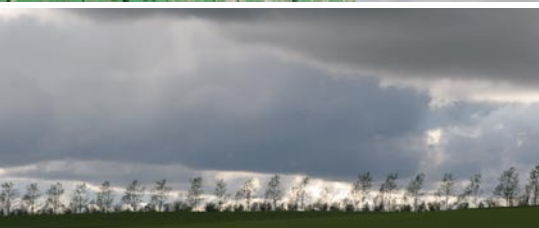

De to forskellige menigheder har i langt over 100 år haft både separate kirker, skoler og samlingssteder til 'dagligt brug' i ugens løb. Forsamlingshuset kaldte til livsoplysning, og missionshuset kaldte til omvendelse. Der synges meget begge steder i henholdsvis 'Højskolesangbogen' og 'Hjemlandstoner'.

De to grupper er mindst lige så fremmede over for 'de andre's sangbog som over for fx Arbejdersangbogen. "Vi har faktisk på et tidspunkt talt om, at vi burde holde noget fælles for folk fra begge kredse," fortæller den tidligere forstander for den grundtvigske efterskole, Knud Kastrup Knudsen. "Men det strandede på, at vi ikke kunne blive enige om, hvad vi skulle synge efter," fortæller han med et skævt smil.

Fronterne ... grænserne ... forskellene - eller hvad de mest passende kan kaldes - er dog udvisket meget. Selv vækkelsesnes pionerer indgik nødvendige kompromiser:

Missionsfolkene fik oprettet et apotek, hvor alle kom; de skaffede også den første læge til byen i 1879, men hans efterfølger var grundtvigianer. I dag mindskes forskellene meget af tilflyttere, der ikke som de lokale er opdraget til et liv i kontrast til 'de andre'. Og selv om Gerdas mand nok kender traditionerne, fortæller hun muntert, at forleden gav han 100 kroner i bidrag ved indsamlingen til forsamlingshusets drift. Joan smiler eftertænksomt.

De to kvindelige formænd for hver sit menighedsråd glæder sig over, at klimaet i byen er forsonligt, men de hverken forudser eller ønsker, at de to 'parallelsamfund' ophører: "Det ligger i sagens natur, at vi jo ikke kan nedlægge sognekirken," siger Gerda Krogshede; hun glæder sig over, at et nyt sognehus ved kirken samler et bredere udsnit af sognebørnene end man kan finde i missionshuset, som nu især er mødested for ældre mennesker: "Derhenne føler udenforstående, at de skal over en højere traditions-tærskel end i sognehuset," siger hun.

Og for Joan Trelborg er tanken om en fusion af de to menigheder absurd - valgmenigheden har jo haft en vigtig funktion: "Det er en styrke for egnen, at den stadig har to alternative tilbud." Menighedsrådsformanden nikkede. Det her er jo Bøvling, og heldigvis ikke Belfast. Og der er nok snart volleyball igen.

Biskop Jan Lindhardt, Roskilde, sagde i et interview i 2004:

"Valgmenigheden er en smuk gren på kirketræet, men uden stammen klarede I jer ikke. Så kunne I ikke være valgmenighed, men ville få samme institutionspræg som den øvrige folkekirke. Jeres 'spil' kan kun foregå, fordi der er et modspil. I opererer kun som I gør i kraft af jeres omgivelser - den omgivende kirke, og I har det på forskellig måde lettere fordi I kan eksperimentere agere uforpligtet i forhold til helheden.

Med den sammensætning, jeres menigheder har, viser I jeres måde at være kirke på i vide kredse. Jeg vil ikke fremhæve valgmenigheden som en ideel kirkeform, men den er afgjort en inspiration for den øvrige folkekirke. Dertil kommer, at valgmenighederne i særlige situationer tjener som nyttige ventiler. Man kan samle folk op, som varigt eller forbigående er utilfredse, og som ellers ville have vendt Folkekirken ryggen.

En valgmenighed kan jo lokalt betyde, at sognemenighed og valgmenighed hver for sig indkapsler sig og ikke vil have noget med hinanden at gøre, men også - og forhåbentlig oftere at man tager initiativer sammen og udnytter synergien af de fælles kræfter - samtidig med, at man strenger sig an i en almindelig konkurrence om proselytter. Alt i alt et mere spændende og mere facetteret kirkeliv.

Sognemenigheden er institueret og konstitueret i sognets system. En valgmenighed dør, hvis den ikke "passes", og det ved dens medlemmer; dermed vokser ansvarsfølelsen, medleven, medarbejde, også rent praktisk korporligt. Det er bestemt et godt spejl, valgmenighederne dermed holder op foran den øvrige folkekirke. Valgmenighedens overlevelse forudsætter et vist bejestringsniveau. Der skal være ildsjæle i menigheden.

Valgmenigheden er flødeskummet på en meget stor kage. Vi kan ikke fjerne det fundamentale, altså kagen. Så ville man få menigheder alene bestående af de aktive og særligt interesserede. Sådan er det gået med de politiske partier. Vi må ikke skære de juleaftenskristne bort. Ligesom de, der ikke er partimedlemmer, ikke må afskæres fra at deltage i det parlamentariske liv - at stemme."

Klip fra Årsskrift 2004 for Foreningen af Grundtvigske Fri- og Valgmenigheder